

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет
Кафедра політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заст. декана
філософського факультету
Дмитро Неліпа

«31» 08 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ОСНОВИ ПОЛІТИЧНОГО КОНСАЛТИНГУ
для студентів

галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність	052 Політологія
освітній рівень	другий (магістерський)
освітня програма	Політологія
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	III
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: *Внучко Світлана Миколаївна, к.політ.н., доцент кафедри політології,*
Штельмашенко Анастасія Дмитрівна, к.політ.н., асистент кафедри політології

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. (Масикова) «31» 08 2022 р.
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.

Розробники: *Внучко Світлана Миколаївна*, к. політ. н, доцент кафедри політології,
Штельмашенко Анастасія Дмитрівна, к. політ. н., асистент кафедри політології.

Затверджено

«26» 08 2021 р.

Зав. кафедри політології

 (Олег БАТРИМЕНКО)

Протокол № 1 від «26» 08 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» 08 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

«31» 08 2021 року

Пролонговано на 2022-2023 н.р., Пр. № 2, від 31.08.2022 р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення цілісної системи знань про специфіку політичного консультування та моделювання сучасних економічних, політичних і соціокультурних проблем, передбачити небезпеку та ризики, що супроводжують цей процес, вільно орієнтуватися в особливостях моделювання сучасних політичних процесів та явищ.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні поняття та категорії політології; основні етапи та характеристики політичного прогнозування; основні фактори та чинники, що характеризують стан розвитку держави; характеристики основних методів політологічного аналізу.

2. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо політичних процесів; застосовувати основні терміни, категорії аналізу соціально-політичних явищ та процесів; виявляти сучасні тенденції трансформації політичних процесів в умовах глобалізації, прогнозувати перспективи їх розвитку з урахуванням особливостей регіонального розвитку;

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних, економічних подій та явищ; використання іншомовних фахових інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна належить до переліку дисциплін вибору ЗВО та викладається у III семестрі магістратури. Навчальна дисципліна знайомить студентів із основами алгоритмами політичного моделювання/ політичного консалтингу та особливостями їхнього використання в сучасних політичних процесах. Визначається предмет, завдання, теоретичні основи, методології, основні напрями та проблематика політичного моделювання та консультування. Розглядається характеристика існуючих у вітчизняній та зарубіжній політичній науці концепцій політичного моделювання та консультування висвітлюються основні напрями критики зазначених концепцій та визначаються основні теоретичні підходи до інтерпретації змісту політичного моделювання/консультування та його основних суб'єктів. Розглядаються концептуальні основи, принципи, методи та технології організації консалтингу в політичній сфері. Опанування навиків організації політичної компанії, створення іміджу політика, консультування під час вироблення політичних рішень в різних сферах суспільного життя. З'ясовуються особливості аналітичного, математичного, імітаційного та статистичного моделювання. Послідовно розглядаються концептуальні засади математичного моделювання в політичній сфері. Пояснюється варіативність розвитку політичного процесу при застосуванні вибраної моделі інформаційних потоків.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань про сучасні алгоритми політичного моделювання/ політичного консультування, основну проблематику, дослідницькі підходи та методології вивчення різноманіття існуючих моделей розвитку політичного процесу. В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних дослідженнях політичної сфери, вмючи надавати неупереджену експертну оцінку дослідженим явищам та феноменам політичного життя країн сучасного світу.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:
загальні:

ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 7. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

фахові:

ФК 3. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ФК 4. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

ФК 6. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

ФК 7. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультатійні функції на національному та міжнародному рівні.

ФК 9. Здатність брати продуктивну участь у науковому співробітництві як на національному, так і міжнародному рівнях.

5. Результати навчання:

<i>Результат навчання</i>		<i>Методи викладання і навчання</i>	<i>Методи оцінювання</i>	<i>Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни</i>
Код	Результат навчання			
<i>1</i>	Знати:			
<i>1.1</i>	предмет, завдання, теоретичні основи, методології, основні напрямки та проблематику політичного моделювання/консультування .	Лекція, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії.	5
<i>1.2</i>	характеристику існуючих у вітчизняній та зарубіжній політичній науці концепцій політичного моделювання/консультування	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, дискусії.	4
<i>1.3</i>	теоретичні підходи до інтерпретації змісту політичного моделювання/консультування та його основних суб'єктів	Лекція, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, дискусії.	5
<i>1.4</i>	особливості аналітичного, математичного, імітаційного та статистичного моделювання	Лекція, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії.	7
<i>1.5</i>	концептуальні засади математичного моделювання в політичній сфері	Лекція, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження.	5
<i>1.6</i>	варіативність розвитку політичного процесу при застосуванні вибраного алгоритму моделювання	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота, дискусії.	8

1.7	характеристики моделювання інформаційно - електоральних процесів	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	6
2	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури із політичного моделювання/консультування	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	3
2.2	пояснювати варіативність сучасних політичних процесів, що впливає із специфіки взаємозв'язку соціальних, економічних, культурних та політичних чинників	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	4
2.3	здійснювати дослідження політичних процесів та явищ, спираючись на методики політичного прогнозування та моделювання	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	5
2.4	здійснювати експертну оцінку мотивів, норм, ціннісних орієнтацій суб'єктів політики в різних соціально-економічних умовах	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	8
2.5	виявляти конфлікти цінностей в конкретних ситуаціях, пояснювати їхні причини та пропонувати шляхи їхнього вирішення	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	5
2.6	готувати рекомендації та матеріали для консультацій представникам органів влади щодо можливих моделей розвитку політичних процесів	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	7
3	Комунікація:			
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	5
3.2	презентувати результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	6
3.3	вести полеміку стосовно питань політичного моделювання в умовах	Семінар, самостійна	Усні доповіді, дискусії.	5

	глобалізації та міжкультурного діалогу на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом.	робота		
4	Автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із політичного моделювання/консультування вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	3
4.2	вирішувати самостійно комплексні завдання, пов'язанні із верифікацією результатів існуючих оприлюднених досліджень, та порівнювати їх із результатами власне проведених досліджень	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	4
4.3	нести відповідальність за достовірність та політико-ідеологічну незаангажованість проведених досліджень і пояснень особливостей моделювання політичних процесів	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	5

Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни / Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3
ПРН 4. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+			+			+	
ПРН 6. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+			+			+
ПРН 7. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності..		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+		+		+		+	
ПРН 9. Конструювати дизайн, планувати і виконувати наукові дослідження з використанням якісних і кількісних методів та спеціалізованого інструментарію політичної науки, у тому числі формулювати і перевіряти гіпотези, інтерпретувати дані, обґрунтовувати висновки.		+		+		+		+		+		+	+	+	+		+	+	+

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.7), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.6); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах:** РН 1.1, 1.2, 1.4, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2 – 24 / 40 балів.
2. **Самостійна робота 1. («Розробка циклу аналізу політики»):** РН 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2 – 12 / 20 балів.
3. **Самостійна робота 2. («Розробка власної партії з програмою і стратегією»)** РН 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2 – 12 / 20 балів.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах) та за самостійні роботи (розробка циклу аналізу політики).

Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі **80** балів
- в мінімальному вимірі **48** балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі - РН 1.1, 1.2, 1.4, 2.2 – 12 / 20 балів.

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкових контрольних робіт. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкових контрольних робіт (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкові контрольні роботи	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	<i>48</i>	<i>12</i>	<i>60</i>
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Аудиторна робота:	усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	«4» x 6 = 24	«5» x 8 = 40
Самостійна робота	Розробка циклу аналізу політики	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Самостійна робота	Розробка власної партії з програмою і стратегією	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова контрольна робота 1	Частина 1. Політичне моделювання	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Підсумкова контрольна робота 2	Частина 2. Політичне консультування	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Підсумкова оцінка з дисципліни		60	100

Критерії оцінювання:

Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу.

4 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу. Має у відповіді неточності.

Доповнення / дискусія:

2-3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

Самостійна робота 1-2:

18-20 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження / підсумкової контрольної роботи

17-12 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / підсумкової контрольної роботи. Допускаються несуттєві неточності

Підсумкова контрольна робота 1-2:

9-10 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання,

правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу.

7-8 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання. Допускаються несуттєві неточності

6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності.

7.3. Шкала відповідності:

Зараховано /Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	С/Р
Частина 1.				
1	Тема 1 Особливості моделювання соціально-політичних процесів	2	2	10
2	Тема 2 Етапи розвитку, принципи та алгоритми моделювання	2	2	12
3	Тема 3 Технологія постановки цілей та її використання при проведенні аналізу політики	2	2	10
4	Тема 4 Математичні моделі політичної поведінки	2	2	10
5	Тема 5 Моделювання інформаційних потоків	2	2	12
6	Тема 6 Мережеві структури в інформаційному просторі	2	2	10
	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	1	1	
Частина 2.				
7.	Тема 1. Політичний консалтинг. Теорія та історія становлення політичного консалтингу	1	1	10
8.	Тема 2. Методологічні принципи політичного консалтингу як особливої форми аналізу політичного життя.	2	2	10
9.	Тема 3. Аналітичні методи у технологіях виборчої кампанії	2	2	7
10.	Тема 4. Позиціонування і моделювання виборчих кампаній. Стратегічне планування.	2	2	7
11.	Тема 5. Тактика ведення виборчої кампанії.	1	1	10
12.	Тема 6. Основні технології політичного консалтингу під час парламентських виборів в Україні.	2	2	10
13.	Тема 7. Особливості та структура формування партії на	1	1	10

	час виборчої кампаній			
16.	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	1	1	
	ВСЬОГО	26	26	128

Загальний обсяг **180 год.**, в тому числі:

Лекцій – **26 год.**

Семінари – **26 год.**

Самостійна робота - **128 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна (політичне моделювання):

1. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин: навч. посіб. Київ: Знання, 2012. 246 с. (Факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка – 20 років).
2. Горбатенко В. Аналітично-прогностичні знання та їх роль у суспільно-політичному розвитку. Суспільно-політичні процеси. Науково-популярне видання громадської організації “Академія політичних наук”. Київ, 2017. Випуск 2–3(6–7). С. 13–39
3. Єріна А.М. Статистичне моделювання та прогнозування: Навч. посібник.— К.:КНЕУ, 2001.—170с.
4. Кілієвич О. І., Рябцев Г. Л., Тертичка В. В. Практикум з підготовки аналітичних документів: навч. посіб. Київ: К. І. С., 2016. 95 с.
5. Корнієнко В. О., Денисюк С. Г., Шиян А. А. Моделювання процесів у політико-комунікативному просторі : монографія. Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2009. 185 с.
6. Основи інформаційного та соціально-правового моделювання: навч. посіб./ Д.В.Ланде, В.М.Фурашев, К.В.Юдкова.–К.: НТУУ «КПІ», 2014. –220с
7. Політична аналітика в державному управлінні : навч. посіб. / С. О. Телешун, Ю. Г. Кальниш, І. В. Рейтерович, О. Р. Титаренко. Київ: НАДУ, 2012. 228 с.
8. Станжицький О.М., Таран Є.Ю., Гординський Л.Д. Основи математичного моделювання: Навчальний посібник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2006. – 96 с.

Основна література (політичне консультування)

1. Бебик В. М. Менеджмент виборчої кампанії. Ресурси. Технології. Маркетинг.- К., 2001.
2. Бебик В. Як стати популярним, перемогти на виборах і утриматись на політичному Олімпі.Соціопсихологія і технологія політичної боротьби.- К., 1993, Розділ 4. Підготовка до виборів, с. 67-87, Розділ 5. Виборча кампанія, с. 87-99.
3. Бучин М. А. Ресурси виборчої кампанії та особливості їх використання в Україні.- Львів, 2009, Розділ 1. Ресурси виборчої кампанії як елемент виборчого процесу, с. 6-55.
4. Варій М. Й. Політико-психологічні передвиборні та виборчі технології: Навчально-методичний посібник.- К., 2003, Сучасні підходи і принципи організації та проведення передвиборчих і виборчих кампаній, с. 10-18., Організаційно-структурні основи передвиборчих і виборчих кампаній, с. 233-241, Ресурси кампанії, с. 258-264.
5. Варій М. Основи політико-психологічних передвиборчих і виборчих технологій // [http:// www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppp/2008_8/02%20%20Variy.html](http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppp/2008_8/02%20%20Variy.html)
6. Горбатенко В.П. Прикладна політологія. Навчальний посібник.- К., 2008.
7. Горбатенко С. В. Політичне консультування. Прикладна політологія: навч. посіб. / За ред.. В. П. Горбатенка. К. : ВЦ «Академія», 2008. 472 с. Розд.3.4. С. 438- 453.

8. Дзюбенко Ю.М. Формування політичного консалтингу в Україні: особливості та перспективи. Актуальні проблеми політики. 2018. Вип. 62. ст. 199-205.
9. Пойченко А. М. Політика: теорія і технології діяльності.- К., 1996.
10. Соколенко В. А., Лінькова О. Ю. Основи управлінського консультування: навч.-метод. посіб. Харків: НТУ «ХПІ». 2018. 216 с. Тема 1-2. С. 5-41.
11. Сучасний виборчий PR: Навчальний посібник / Кер. авт. колект. В. В. Лісничий.- К., 2004, Стратегія використання ресурсної бази та послідовності дій, с. 87-91, Вдалих старт та переможний фініш, с. 123-134.
12. Свирид З. В. Типологія та функції політичного консалтингу. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2014. № 1111. С. 123-130.
13. Хімченко О. Г. Політичні партії і виборчий процес в умовах розбудови демократичного суспільства: Навчальний посібник.- К., 2006, Передвиборчі кампанії, , с. 101-133.
14. Шлях до перемоги. Технологія виборчої кампанії / Упорядники І. Кучерів, С. Одарич.- К., 1993.
15. Jason Johnson Political Consultants and Campaigns: One Day to Sell (Transforming American Politics) 1st Edition. 2011.
16. Philip Freeman How to Win an Election: An Ancient Guide for Modern Politicians. 2012
17. The Mueller Report Paperback . 2019
18. Michael Isikoff, David Corn Russian Roulette: The Inside Story of Putin's War on America and the Election of Donald Trump Hardcover – March 13, 2018
19. David Corn American Psychosis: A Historical Investigation of How the Republican Party Went Crazy Kindle Edition. 2022.

Додаткова (політичне моделювання):

1. Копич І. М., Копитко Б.І., Сороківський В. М., Пенцак О. С. Теорія ймовірностей та математична статистика (кореляційний аналіз). Методичні матеріали для самостійної роботи для студентів всіх спеціальностей. – Львів: Видавництво ЛКА, 2003. – 64 с.
2. Михайлова А.С. Політичне моделювання як інформаційно-аналітична технологія (на прикладі етноконфесійних відносин у Криму) : автореф. дис ... канд. політ. наук: 23.00.01 – Дніпропетровськ : Б.в., 2009 . – 18 с.
3. Півончук І. Використання прикладного моделювання під час аналізу міжнародних політичних процесів URL : <http://nato.pu.if.ua/journal/2009/2009-24.pdf>
4. Польовий М.А. Типологія підходів до моделювання політичних процесів//Гілея: науковий вісник: Збірник наукових праць. - 2011. - Випуск 48 (№ 6). - С. 542-548.
5. Ткачук В. Особливості дослідження та моделювання політичних процесів в Україні / В. Ткачук // Людина і політика. – 2004. – Вип.4. – С. 34-40.
6. Федунець А.Д. Математичне моделювання з використанням комп'ютерної техніки. – Кіровоград: Поліграфічно-видавнича фірма „Реклама”, 2000. – 212 с.
7. Beckstein M. Weber R. Modeling Interpretation and the Practice of Political Theory. 2022
8. COVID-19 and World Order: The Future of Conflict, Competition, and Cooperation/ Brands, Hal and Francis J. Gavin. Johns Hopkins University Press, 2020.
9. Modeling the debate dynamics of political communication in social media networks//Ofir Magdaci, Yogev Matalon, Dan Yamin/Expert Systems With Applications 206 (2022). [Electronic resource]/ Access mode <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0957417422010533>
10. Reply to de Marchi: Modeling polarization of political attitudes// Axelrod R, Forrest S., and Daymude J./ April 21, 2022 [Electronic resource]/ Access mode <https://www.pnas.org/doi/10.1073/pnas.2202863119>

11. Spatial modeling of dyadic geopolitical interactions between moving actors// Published online by Cambridge University Press: 30 March 2022 [Electronic resource]/ Access mode <https://www.cambridge.org/core/journals/political-science-research-and-methods/article/spatial-modeling-of-dyadic-geopolitical-interactions-between-moving-actors/9D4F222413B90228EBFC78D61DB70287>

Додаткова література (політичне консультування)

1. <http://www.iapc.org/> – офіційний сайт Міжнародної асоціації політичного консультування.
2. <http://www.iер.com.ua/> – офіційний сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.
3. <http://www.сраес.org.ua/> – офіційний сайт Центру політичного аналізу та виборчого консалтингу.
4. <http://www.homopoliticus.org/> – офіційний сайт Центру політичного консалтингу
5. Королько В. Передвиборча комунікативно-агітаційна кампанія : політичний феномен, структура, функції / В. Королько // Соціологія : теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 1.
6. Полторак В. Політичний маркетинг і організація виборчої кампанії / В. Полторак // Соціологія : теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 1. – С. 61–79.
7. Свирид З. Витоки, сутність та основні підходи до визначення політичного консультування на сучасному етапі // Укр.національна ідея реалії та перспективи розвитку. – Випуск 24, 2012. – С.36-61.
8. Хомич Г.О., Ткач Р.М. основи психологічного консультування: Навч.посіб. – К.: МАУП. 2004. – 152 с.